

Отбасылық міндеттермен еңбек ететін еңбекші ерлер мен әйелдерге арналған тең қарау және тең мүмкіндіктер туралы конвенцияны (156-конвенция) ратификациялау туралы

Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 16 қарашадағы № 50-V Заңы

1981 жылғы 23 маусымда Женевада Халықаралық еңбек ұйымы Бас конференциясының 67-сессиясында қабылданған Отбасылық міндеттермен еңбек ететін еңбекші ерлер мен әйелдерге арналған тең қарау және тең мүмкіндіктер туралы конвенция (156-конвенция) ратификациялансын.

*Қазақстан Республикасының
Президенті Н. НАЗАРБАЕВ*

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЕҢБЕК КОНФЕРЕНЦИЯСЫ 156-КОНВЕНЦИЯ

**Конференцияның алпыс жетінші сессиясында қабылданған
Отбасылық міндеттермен еңбек ететін еңбекші ерлер мен
әйелдерге арналған тең қарау және тең мүмкіндіктер туралы
конвенция**

1981 жылғы 23 маусым, Женева

Түпнұсқалық мәтін

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЕҢБЕК КОНФЕРЕНЦИЯСЫ 156-КОНВЕНЦИЯ

**Отбасылық міндеттермен еңбек ететін еңбекші ерлер мен
әйелдерге арналған тең қарау және тең мүмкіндіктер туралы
конвенция**

Халықаралық Еңбек Бюросының Әкімшілік кеңесі Женевада шақырған және 1981 жылғы 3 маусымда алпыс жетінші сессияға жиналған Халықаралық еңбек ұйымының Бас конференциясы «Нәсіліне, сеніміне немесе жынысына қарамастан барлық адамдардың бостандық пен қадір-қасиет, экономикалық тұрақтылық және тең мүмкіндіктері жағдайында өзінің материалдық әл-ауқатын жүзеге асыруға және рухани дамуға құқығы бар» деп жариялаған Халықаралық Еңбек Ұйымының мақсаттары мен міндеттері туралы Филадельфиялық декларацияны назарға ала отырып, 1975 жылы Халықаралық Еңбек Конференциясы қабылдаған еңбекші әйелдерге арналған тең мүмкіндіктер мен тең қарау туралы декларацияның ережелерін және еңбекші әйелдерге

арналған тең қарау және тең мүмкіндіктерді ынталандыруға бағытталған іс-әрекеттер жоспары туралы қарарды назарға ала отырып, еңбекші ерлер мен әйелдерге арналған тең қарауды және тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге бағытталған еңбек жөніндегі халықаралық конвенциялар мен ұсынымдардың ережелерін, атап айтқанда 1951 жылғы Тең сыйақы туралы конвенцияның және ұсынымның, 1958 жылғы Еңбек және кәсіптер саласындағы кемсітушілік туралы конвенция мен ұсынымның және 1975 жылғы Адам ресурстарын дамыту туралы ұсынымның VIII бөлімінің ережелерін назарға ала отырып, 1958 жылғы Еңбек және кәсіптер саласындағы кемсітушілік туралы конвенцияда отбасылық міндеттер негізінде жүргізілетін ерекшеліктер тікелей қаралмайтындығын еске сала отырып және осы салада жаңа нормалар қабылдау қажет деп есептей отырып, 1965 жылғы Отбасылық міндеттері бар әйелдердің еңбегі туралы ұсынымдардың ережелерін назарға ала отырып және оны қабылдаған кезден бастап пайда болған өзгерістерді ескере отырып, ерлер мен әйелдерге арналған тең қарау және тең мүмкіндіктер туралы актілерді, сондай-ақ Біріккен Ұлттар Ұйымы мен басқа да мамандандырылған мекемелердің қабылдағанын атап көрсете отырып, Біріккен Ұлттар Ұйымының 1979 жылғы Әйелдерге қатысты кемсітушіліктің барлық нысандарын жою туралы конвенциясы кіріспесінің Конвенцияға қатысушы мемлекеттердің «ерлер мен әйелдердің толық теңдігіне қол жеткізу үшін ерлердің де, әйелдердің де қоғамдағы және отбасындағы дәстүрлі рөлін өзгерту қажеттігін ұғынатыны» атап көрсетілген он төртінші тармағын еске сала отырып, отбасылық міндеттемелері бар еңбекшілердің проблемалары ұлттық саясат жүргізуде назарға алынуы қажет болатын отбасы және қоғамға қатысты аса ауқымды мәселелер аспектілері болып табылатынын мойындай отырып, отбасылық міндеттері бар еңбекші ерлер мен әйелдерге, сондай-ақ осы және басқа да еңбекшілер арасында шынайы тең қарау және тең мүмкіндіктер беру қажеттігін мойындай отырып, барлық еңбекшілер алдында тұрған көптеген проблемалардың отбасылық міндеттері бар еңбекшілер үшін тереңдей түседі деп есептей отырып және соңғылардың жағдайын олардың ерекше қажеттіліктеріне сай келетін шаралар сияқты, жалпы еңбекшілердің жағдайын жақсартуға бағытталған шараларды да қабылдау арқылы жақсарту қажеттігін мойындай отырып, сессия күн тәртібінің бесінші тармағы болып табылатын отбасылық міндеттері бар еңбекші ерлер мен әйелдерге арналған тең қарау және тең мүмкіндіктер беру туралы бірқатар ұсыныстар қабылдауға қаулы ете отырып және осы ұсыныстарға халықаралық конвенция нысанын беруді ұйғара отырып, 1981 жылғы 23 маусымда Отбасылық міндеттері бар еңбекшілер туралы 1981 жылғы Конвенция деп аталуы мүмкін төменде келтірілген Конвенцияны қабылдайды:

1-бап

1. Осы Конвенция асырауындағы балаларға қатысты отбасылық міндеттері бар еңбек ететін еңбекші ерлер мен әйелдерге мұндай міндеттер олардың экономикалық қызметінде дайындалу, оған қол жеткізу, қатысу немесе оны ілгерілету мүмкіндіктерін шектеген кезде қолданылады.

2. Осы Конвенцияның ережелері, сондай-ақ күтімге немесе көмекке шын мұқтаж болып отырған басқа да жақын туысқандарына - олардың отбасы мүшелеріне қатысты отбасылық міндеттері бар еңбекші ерлер мен әйелдерге мұндай міндеттер олардың экономикалық қызметте дайындалу, оған қол жеткізу, қатысу немесе оны ілгерілету мүмкіндіктерін шектеген кезде қолданылады.

3. Осы Конвенцияның мақсаттары үшін «асырауындағы бала» және «күтімге немесе көмекке шын мұқтаж болып отырған басқа да жақын туысқаны - отбасы мүшесі» деген терминдер әрбір елде осы Конвенцияның 9-бабында көрсетілген тәсілдердің бірі арқылы айқындалатын адамдарды білдіреді.

4. Осы баптың 1 және 2-тармақтарының ережелері қолданылатын еңбекшілер бұдан әрі «отбасылық міндеттемелері бар еңбекшілер» деп аталады.

2-бап

Осы Конвенция экономикалық қызметтің барлық салаларына және еңбекшілердің барлық санаттарына қолданылады.

3-бап

1. Еңбекші ерлер мен әйелдерге арналған шынайы тең қарау және тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету үшін Ұйымның әрбір мүшесінің мемлекеттік саясаты мақсаттарының бірі ақы төленетін жұмыстарды орындайтын немесе орындауды қалайтын отбасылық міндеттері бар адамдардың кемсітушілікке ұшырамай және мүмкіндігінше кәсіби және отбасылық міндеттемелерін үйлестіре отырып, өз құқықтарын жүзеге асыруды білдіреді.

2. Осы баптың 1-тармағының мақсаты үшін «кемсітушілік» деген термин 1958 жылғы Еңбек және кәсіптер саласында кемсітушілік туралы конвенцияның 1 және 5-баптарында айқындалғандай, еңбек және кәсіптер саласындағы кемсітушілікті білдіреді.

4-бап

Еңбекші ерлер мен әйелдерге шынайы тең қарау және тең мүмкіндіктер беру үшін:

- a) отбасылық міндеттері бар еңбекшілер өздерінің жұмысты еркін таңдау құқығын жүзеге асыруы үшін ;
- b) олардың жұмыспен қамту жағдайлары мен әлеуметтік қамсыздандыру

саласындағы олардың қажеттіктерін назарға алу үшін ұлттық жағдайлар мен мүмкіндіктерге сәйкес келетін барлық шаралар қолданылады.

5-бап

С о н д а й - а қ :

а) жергілікті деңгейде іс-шараларды жоспарлау кезінде отбасылық міндеттері бар еңбекшілердің қажеттіліктерін ескеру;

б) балаларға күтім жасау және отбасына көмек көрсету мекемелері мен қызметтері сияқты мемлекеттік немесе жеке қызметтерді дамыту немесе олардың дамуына жәрдемдесу үшін ұлттық жағдайлар мен мүмкіндіктерге сәйкес келетін барлық шаралар қолданылады.

6-бап

Әрбір елдің құзыретті билігі мен органдары еңбекші ерлер мен әйелдерге арналған тең қарау және тең мүмкіндіктер қағидаты мен отбасылық міндеттері бар еңбекшілер проблемаларын қоғамның неғұрлым кеңірек түсінуіне жәрдемдесетін ақпаратты және білім беруді дамытуды ынталандыру, сондай-ақ осы проблемаларды шешуге ықпал ететін қоғамдық пікірді көтермелеу бойынша тиісті шараларды қабылдайды.

7-бап

Ұлттық жағдайларға және мүмкіндіктерге сәйкес келетін барлық шаралар, оның ішінде отбасылық міндеттері бар еңбекшілерге еңбек қызметін бастауға немесе жалғастыруға, сондай-ақ оны осы міндеттерге байланысты жұмыста болмаған кезден кейін қайта бастауға мүмкіндік беретін кәсіптік бағдарлау және даярлау саласында шаралар қабылданады.

8-бап

Отбасылық міндеттер өздігінен еңбек қатынастарын тоқтатудың негізі бола алмайды.

9-бап

Осы Конвенция заңнама немесе қағидалар, ұжымдық шарттар, кәсіпорынның ішкі еңбек тәртібінің қағидалары, төрелік шешімдер, сот шешімдері немесе осы әдістердің үйлесімі немесе ұлттық жағдайларды ескере отырып, ұлттық тәжірибеге сәйкес келетін кез келген өзге тәсіл арқылы жүзеге асырылуы мүмкін.

10-бап

1. Осы Конвенцияның ережелерін ұлттық жағдайларды есепке ала отырып, қажеттілігіне қарай, кезең-кезеңімен қолдануға болады, алайда оларды жүзеге асыру бойынша жүргізілетін шаралар 1-баптың 1-тармағы қолданылатын барлық еңбекшілерге кез келген жағдайда қолданылады.

2. Осы Конвенцияны ратификациялайтын Ұйымның әрбір мүшесі Халықаралық Еңбек Ұйымы Жарғысының 22-бабына сәйкес оны қолдану туралы бірінші баяндамасында осы баптың 1-тармағында көзделген мүмкіндіктерді Конвенцияның қандай ережесіне қатысты пайдаланатынын хабарлайды және кейінгі баяндамаларында осы ережелерді қандай шамада жүзеге асырғанын немесе жүзеге асыратынын көрсетеді.

11-бап

Кәсіпкерлер мен еңбекшілер ұйымдарының ұлттық жағдайлар мен практикаға сәйкес келетін тәсілмен осы Конвенцияның ережелерін жүзеге асыруға бағытталған шараларды әзірлеуге және қолдануға қатысуға құқығы бар.

12-бап

Осы Конвенцияны ратификациялау туралы ресми құжаттар Халықаралық Еңбек Бюросының Бас директорына тіркеу үшін жіберіледі.

13-бап

1. Осы Конвенция ратификациялау туралы құжаттарын Бас директор тіркеген Халықаралық Еңбек Ұйымының мүшелерін ғана байланыстырады.

2. Ол Ұйымның екі мүшесінің ратификациялау туралы құжаттарын Бас директор тіркеген күннен кейін он екі айдан соң күшіне енеді.

3. Кейіннен осы Конвенция оның ратификациялау грамотасы тіркелген күннен кейін он екі айдан соң Ұйымның әрбір мүшесі үшін күшіне енеді.

14-бап

1. Осы Конвенцияны ратификациялаған Ұйымның әрбір мүшесі оның бастапқы күшіне енген күнінен бастап он жыл өткеннен кейін Халықаралық Еңбек Бюросының Бас директорына жіберілген және ол тіркеген күшін жою туралы өтініші арқылы оның күшін жою алады. Күшін жою ол туралы акті тіркелген күннен кейін бір жыл өткен соң күшіне енеді.

2. Осы Конвенцияны ратификациялаған және алдыңғы тармақта көрсетілген он жыл

өткеннен кейін бір жылдық мерзімде осы бапта көзделген күшін жою құқығын пайдаланбаған Ұйымның әрбір мүшесі үшін Конвенция келесі он жылға күшінде қалады және кейіннен ол әр он жыл өткен сайын осы бапта көзделген тәртіппен оның күшін жоя алады.

15-бап

1. Халықаралық Еңбек Бюросының Бас директоры өзіне Ұйым мүшелері жолдаған барлық ратификациялау грамоталары мен күшін жою туралы өтініштердің тіркелгені туралы Халықаралық Еңбек Ұйымының барлық мүшелеріне хабарлайды.

2. Бас директор өзі алған екінші ратификациялау грамотасының тіркелгені туралы Ұйым мүшелеріне хабарлай отырып, олардың назарын осы Конвенцияның күшіне ену күніне аударады.

16-бап

Халықаралық Еңбек Бюросының Бас директоры алдыңғы баптардың ережелеріне сәйкес өзі тіркеген барлық ратификациялау грамоталары мен күшін жою туралы өтініштер жөніндегі толық мәліметті Біріккен Ұлттар Ұйымы Жарғысының 102-бабына сәйкес Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас хатшысына тіркеу үшін жолдайды.

17-бап

Халықаралық Еңбек Бюросының Әкімшілік кеңесі қажет деп есептеген жағдайларда ол Бас Конференцияға осы Конвенцияның қолданылуы туралы баяндама ұсынады және оны толық немесе ішінара қайта қарау туралы мәселені Конференцияның күн тәртібіне енгізудің орындылығын қарайды.

18-бап

1. Егер Конференция осы Конвенцияны толық немесе ішінара қайта қарайтын жаңа конвенцияны қабылдаса және егер жаңа конвенцияда өзгеше көзделмесе, онда:

а) Ұйымның қандай да бір мүшесінің жаңа, қайта қарайтын конвенцияны ратификациялауы 14-баптың ережелеріне қарамастан, жаңа, қайта қарайтын конвенция күшіне енген жағдайда осы Конвенция күшінің дереу автоматты түрде жойылуына ә к е п с о ғ а д ы .

б) жаңа, қайта қарайтын конвенция күшіне енген күннен бастап осы Конвенция Ұйым мүшелерінің оны ратификациялауы үшін жабық болады.

2. Осы Конвенция оны ратификациялаған, бірақ қайта қарайтын конвенцияны ратификацияламаған Ұйым мүшелері үшін кез келген жағдайда нысаны мен мазмұны бойынша өз күшінде қалады.

19-бап

Осы Конвенцияның ағылшын және француз тілдеріндегі мәтіндерінің күші бірдей.

Жоғарыда баяндалған мәтін Женевада өткен және 1981 жылғы жиырма төртінші маусымда жабық деп жарияланған Халықаралық Еңбек Ұйымының Бас конференциясының алпыс жетінші сессиясында тиісті түрде қабылданған Конвенцияның теңтүпнұсқалы мәтіні болып табылады.

Осыны куәландыру үшін біз осы құжатқа 1981 жылғы жиырма бесінші маусымда қол қойдық.

К о н ф е р е н ц и я

т ө р а ғ а с ы

А Л И У Н

Д И А Н Ъ

Х а л ы қ а р а л ы қ

Е ң б е к

Б ю р о с ы н ы ң

Б а с д и р е к т о р ы

ФРАНСИС БЛАНШАР

Конвенцияның ұсынылған мәтіні Халықаралық Еңбек Конференциясының төрағасы мен Халықаралық Еңбек Бюросының Бас директоры қол қойып куәландырған мәтіннің дәл көшірмесі болып табылады.

Көшірменің дұрыстығы мен толықтығы куәландырылды.

Халықаралық Еңбек Бюросының Бас директоры үшін:

Л ю к

Д Е Р Е П А

Х а л ы қ а р а л ы қ

Е ң б е к

Ұ й ы м ы н ы ң

З а ң к е ң е с ш і с і

1981 жылғы 23 маусымдағы Женевада өткен Халықаралық Еңбек Ұйымы Конференциясының алпыс жетінші сессиясында қабылданған «Отбасылық міндеттермен еңбек ететін еңбекші ерлер мен әйелдерге арналған тең қарау және тең мүмкіндіктер туралы конвенция» № 156 Конвенцияның куәландырылған көшірмесі екенін растаймын.

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы

Е ң б е к ж әне х а л ы қ т ы ә л е у м е т т і к

қ о р ғ а у м и н и с т р л і г і

І ш к і ә к і м ш і л і к

д е п а р т а м е н т і н і ң д и р е к т о р ы

К.Махамбетов

1981 жылғы 23 маусымда Женевада өткен Халықаралық Еңбек Ұйымы Конференциясының сексен жетінші сессиясында қабылданған «Ерлер мен әйел қызметкерлер үшін тең қарау және тең мүмкіндіктері туралы конвенция: отбасылық міндеттерге ие қызметкерлер» № 156 Конвенцияның куәландырылған көшірмесінің куәландырылған екенін растаймын.

*Қазақстан Республикасының
Сыртқы істер министрлігі
Халықаралық құқық
департаментінің*

Басқарма бастығы

Б. Пискорский

ХЕҰ № 156 Конвенцияға қатысушы мемлекеттердің тізбесі

мемлекет	ратификацияланған күні	мәртебесі
Албания	11.10.2007	ратификацияланды
Аргентина	17.03.1988	ратификацияланды
Австралия	30.03.1990	ратификацияланды
Әзірбайжан	29.10.2010	ратификацияланды
Белиз	22.06.1999	ратификацияланды
Боливия	01.09.1998	ратификацияланды
Босния және Герцоговина	02.06.1993	ратификацияланды
Болгария	03.04.2006	ратификацияланды
Чили	14.10.1994	ратификацияланды
Хорватия	08.10.1991	ратификацияланды
Сальвадор	12.10.2000	ратификацияланды
Эфиопия	28.01.1991	ратификацияланды
Финляндия	09.02.1983	ратификацияланды
Франция	16.03.1989	ратификацияланды
Грекия	10.06.1988	ратификацияланды
Гватемала	06.01.1994	ратификацияланды
Гвинея	16.10.1995	ратификацияланды
Исландия	22.06.2000	ратификацияланды
Жапония	09.06.1995	ратификацияланды
Корей Республикасы	29.03.2001	ратификацияланды
Литва	06.05.2004	ратификацияланды
Югославия Республикасы Македония	17.11.1991	ратификацияланды
Маврикий	05.04.2004	ратификацияланды
Черногория	06.06.2006	ратификацияланды
Нидерланды	24.03.1988	ратификацияланды
Нигерия	05.06.1985	ратификацияланды
Норвегия	22.06.1982	ратификацияланды
Парагвай	21.12.2007	ратификацияланды
Перу	16.06.1986	ратификацияланды
Португалия	02.05.1985	ратификацияланды
Ресей Федерациясы	13.02.1998	ратификацияланды
Сан-Марино	19.04.1988	ратификацияланды

Сербия	24.11.2000	ратификацияланды
Словакия	14.06.2002	ратификацияланды
Словения	29.05.1992	ратификацияланды
Испания	11.09.1985	ратификацияланды
Швеция	11.08.1982	ратификацияланды
Украина	11.04.2000	ратификацияланды
Уругвай	16.11.1989	ратификацияланды
Венесуэла	27.11.1984	ратификацияланды
Йемен	13.03.1989	ратификацияланды

ратификацияланды: 41 ескертпемен ратификацияланды – 0 қолдану мүмкіндігі туралы өтініш – 0 жойылды - 0

РҚАО-ның ескертпесі! Бұдан әрі Конвенцияның ағылшын тіліндегі мәтіні берілген.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК